

Asia: VN/3437/2019

Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetun lain muuttaminen

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Journalistiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua mietinnöstä. Journalistiliitto pitää mietinnön johtopäätöksiä perusteltuina. Oikeusrekisterikeskuksen mahdollisuus luovuttaa tietoja nykyistä laajemmin ja säilyttää tietoja rekisterissä aiempaa pidempään parantaisi journalistien toimintamahdollisuuksia. Muutos edistäisi sananvapauden toteutumista ja lisäisi yhteiskunnan avoimuutta.

Mietinnössä todetaan, että ehdotetut muutokset mahdollistavat sen, että Oikeusrekisterikeskus voisi luovuttaa keskitetysti enintään kymmenen vuotta vanhoja tuomioistuinten diaaritietoja valtakunnallisesta tietovarannosta. Kuten Oikeustoimittajat, Journalistiliitto katsoo, että myös pidempää poistoaikaa tulisi harkita, esimerkiksi 20 vuotta. Ehdotettu muutos mahdollistaa myös sen, että Oikeusrekisterikeskus voisi hakea tietoja journalistiseen tarkoitukseen myös henkilön nimellä tai muulla henkilön tunnistetiedolla. Tuomioistuimet voisivat edelleen luovuttaa tietoja omista järjestelmistään. Molemmat ovat etenkin tutkivan journalismin kannalta tarpeen, ja parantavat kansalaisten tiedonsaantia yhteiskunnallisesti merkittävässä asioissa edistäen näin sananvapauden toteutumista.

Nykyinen säännös ei mahdollista sitä, että Oikeusrekisterikeskus hakee tietoja oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä journalistisiin tarkoituksiin henkilön nimellä tai muulla henkilön tunnistetiedolla. Henkilöhakuperustekiello koskee vain valtakunnallista tietojärjestelmää. Tämä on epä johdonmukaista ja haittaa tarpeettomasti journalistien työskentelyä. Journalistiliitto pitää selvänä, että henkilön nimeen perustuvien, journalistista tarkoitusta varten tehtyjen tietopyyntöjen keskittäminen Oikeusrekisterikeskukseen, helpottaisi sekä viestimien että tuomioistuinten työtä. Se myös edistäisi viestimien ja sitä kautta muiden tahojen mahdollisuuksia saada tietoja tuomioistuinten asioista ja ratkaisuksista mahdollisimman asianmukaisella tavalla.

Journalistiliitto katsoo, että mietinnössä esitetty kanta, jonka mukaan nimi tai muu henkilön tunnistetieto tulisi kuitenkin hyväksyä hakuperusteena vain silloin, kun on kyse sananvapauspoikkeukseen perustuvasta henkilötietojen käsittelystä, on perusteltu. Oikeusrekisterikeskus valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjänä tulee varmistaa, kuuluuko tietopyyntö sananvapauspoikkeuksen piiriin. Mietinnön mukaan suurin osa journalistisessa tarkoituksessa tehdyistä tietopyynnöistä tulee valtamedian edustajilta. Mietinnössä todetaan, että tietosuoja säännöksissä käytetään ilmaisua journalistinen tarkoitus. Tietojärjestelmälaissa tulisi käyttää yleislakien kanssa yhteneviä termejä ja siis luopua ilmaisusta toimituksellinen tarkoitus. Tämä on perusteltua, sillä journalismia tehdään lisääntyvässä määrin perinteisten medioiden ulkopuolella. Esimerkiksi vapaat journalistit eivät tutkivaa journalismia tehdessään ole työsuhteessa valtamediaan, vaan toimivat itsenäisesti. On tärkeää, että eri journalistiryhmien tasapuolinen kohtelu varmistetaan.

Kuten Oikeustoimittajat, Journalistiliittokin katsoo, että julkisten diaaritietojen luovutus journalistisiin tarkoituksiin ei vaarantaisi yksityisyyden suojaa tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain tarkoittamalla tavalla ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen 85 ja 86 artiklat.

Hallamaa Hannu
Suomen Journalistiliitto ry